

Sygn. akt I C 703/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2015 roku

Sąd Rejonowy Lublin - Zachód w Lublinie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący Sędzia SR Agnieszka Maliszewska

Protokolant Marta Kosińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 stycznia 2015 roku w L.

sprawy z powództwa J. F.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w Ł.

o zapłatę tytułem zadośćuczynienia kwoty 10.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 lipca 2012 roku do dnia zapłaty i tytułem odszkodowania kwoty 1.873,35 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 lipca 2012 roku do dnia zapłaty

I. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz J. F. kwotę 11.873,35 zł (jedenaście tysięcy osiemset siedemdziesiąt trzy złote i trzydzieści pięć groszy) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym poczynając od dnia 15 października 2013 roku do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem możliwości zmiany stopy procentowej ustawowych odsetek;

II. oddala powództwo w pozostałej części;

III. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz J. F. kwotę 2.417 zł (dwa tysiące czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. nakazuje ściąganie od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego Lublin - Zachód w Lublinie) kwoty 594 zł (pięćset dziewięćdziesiąt cztery złote) tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu, od ponoszenia której powód został zwolniony oraz kwoty 418 zł (czterysta osiemnaście złotych) tytułem wyłożonych tymczasowo z sum budżetowych Skarbu Państwa wydatków.

Sygn. akt I C 703/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 14 sierpnia 2013 roku skierowanym przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w Ł. małoletni powód J. F. reprezentowany przez przedstawiciela ustawowego D. D. wniósł o zasądzenie kwoty 11.770 zł, w tym kwoty 1.770,15 zł tytułem odszkodowania oraz kwoty 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 17 lipca 2012 roku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu zgłoszonego żądania podał, że w dniu 13 kwietnia 2012 roku J. F., wracając ze szkoły, do której uczęszczał, potknął się na nierówności chodnika i upadając doznał złamania nadkłykciowego prawego przedramienia. Przyczyną potknięcia się, upadku i doznania urazu był znaczny ubytek w asfalcie o średnicy ok. 50 cm. i głębokości ok. 10 cm. Miejsce zdarzenia nie było zabezpieczone, ani też nie było informacji, znaku ostrzegającego o ubytkach w asfalcie. Cała część chodnika przed blokiem znajdującego się przy ulicy (...) w L. jest pokryta nierównościami w postaci dziur, uwypukleń i dołów, stanowiących zagrożenie dla pieszych.

J. F. od 13 kwietnia 2012 roku do 13 czerwca 2012 roku był leczony chirurgicznie, natomiast w okresie od 14 czerwca 2012 roku do września 2012 roku przechodził leczenie rehabilitacyjne, przebywając w tym okresie na turnusie rehabilitacyjnym w K. w dniach 1-15 lipca.

Na przełomie lipca i sierpnia 2012 roku chodnik został naprawiony przez Spółdzielnię Mieszkaniową (...) w L., na posesji której doszło do wypadku, poprzez ułożenie w tym miejscu nowej kostki brukowej. W tej sytuacji, powód wezwał do zapłaty odszkodowania i zadośćuczynienia Spółdzielnię Mieszkaniową (...) w L., jako odpowiedzialną m.in. za stan dróg komunikacyjnych w obrębie osiedla i ich należyte utrzymanie. W odpowiedzi zgłosił się ubezpieczyciel, jako podmiot wyłącznie odpowiedzialny w zakresie dochodzonych od Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w L. roszczeń z uwagi na zawartą umowę ubezpieczenia z Towarzystwem (...), przeciwko któremu zostało skierowane żądanie.

W dalszej części uzasadnienia pozwu powód podał, że przez czas leczenia i rehabilitacji, oprócz cierpień fizycznych i psychicznych, związanych z samym procesem leczenia, był wyłączony czasowo z zajęć szkolnych oraz zajęć sportowych, w tym zajęć tanecznych. J. F. jest zrzeszony w (...) Towarzystwie (...) jako tancerz sportowy tańca towarzyskiego w klasie tanecznej C, to jest najwyższej z możliwych w swojej kategorii wiekowej. Z uwagi na doznane złamanie, nie mógł on jednak trenować, wyjeżdżać na turnieje ogólnopolskie i międzynarodowe, a także nie mógł pojechać na obóz sportowy w sierpniu 2012 roku, organizowany przez szkołę tańca. Ponadto był pozbawiony możliwości normalnego funkcjonowania jako nastolatek, w tym również możliwości uprawiania sportów, m. in. jazdy na rowerze czy gry w piłkę. W ocenie powoda, z uwagi na przedstawione powyżej okoliczności roszczenie jest uzasadnione i zasługuje na uwzględnienie.

(pozew z dnia 14 sierpnia 2013 roku wraz z uzasadnieniem – k. 2-38).

W piśmie procesowym z dnia 9 września 2013 roku powód wskazał, iż wnosi o zasądzenie od pozwanej kwoty 11.873,35 zł, w tym kwoty 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwoty 1.873,35 zł tytułem odszkodowania. Wskazał, iż na kwotę odszkodowania składają się:

- koszty turnusu zdrowotnego z zabiegami rehabilitacyjnymi w kwocie 1.610 zł,
- dojazd na turnus w kwocie 116,90 zł,
- temblak w kwocie 37 zł,
- środki farmakologiczne niezbędne w procesie leczenia i rehabilitacji (sól (...) – kwoty 16 zł i 26,55 zł oraz preparat M. shilajit – kwoty 34,90 zł i 32 zł)

(pismo procesowe z dnia 9 września 2013 roku – k. 42-43).

W dniu 19 września 2013 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie w sprawie o sygn. akt I Nc 582/13 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym zgodnie z żądaniem pozwu

(nakaz zapłaty z dnia 19 września 2013 roku - k. 54).

W dniu 14 października 2013 roku pozwana wniosła od w/w nakazu zapłaty sprzeciw, wnosząc o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego i pełnomocnictwa według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu zajętego w sprawie stanowiska wskazał, że materiał dowodowy jest niewystarczający do ustalenia odpowiedzialności strony pozwanej. W ocenie ubezpieczyciela powód nie udowodnił aby do zdarzenia doszło na terenie należącym do Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w L., a także aby dopuściła się ona konkretnych uchybień w zakresie wykonania należytego nadzoru w przedmiocie utrzymania chodników w stanie zapewniającym bezpieczne korzystanie z nich przechodniów.

Strona pozwana zakwestionowała żądanie pozwu co do odszkodowania również i co do wysokości wskazując, iż powód wnosząc o zapłatę kwoty 1.177,15 zł tytułem zwrotu leczenia i kosztów rehabilitacji, nie udowodnił zgodnie z treścią art. 6 k.c., że na skutek zdarzenia poniósł określone wydatki i że pozostają one w adekwatnym związku przyczynowo – skutkowym.

W zakresie dochodzonego przez powoda roszczenia z tytułu zadośćuczynienia, strona pozwana wskazała, że w jej ocenie kwota 10.000 zł jest zbyt wygórowana i prowadzi do bezpodstawnego wzbogacenia powoda. Doznane w wyniku wypadku uszkodzenie ciała i rozstrój zdrowia nie spowodowały u J. F. trwałego kalectwa i nie wyłączyły go z normalnego życia.

Strona pozwana zakwestionowała również datę wymagalności roszczenia o zapłatę odsetek ustawowych z tytułu opóźnienia, od żadanego pozwem zadośćuczynienia, określoną na dzień 17 lipca 2012 roku wskazując, że w razie ustalenia wysokości zadośćuczynienia według stanu istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy uzasadnione jest przyznanie odsetek dopiero od chwili wyrokowania

(sprzeciw - k. 58-60v).

W toku procesu, strony podtrzymywały swoje stanowiska procesowe w sprawie.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 13 kwietnia 2012 roku, pomiędzy godziną 12 a 13, dwunastoletni wówczas J. F. wracał wraz z kolegą J. G. (1) ze szkoły. Chodnik, po którym poruszali się chłopcy był asfaltowy, z licznymi nierównościami w postaci ubytków, zagłębień, wybrzuszeń, czy spękań. Tego dnia było ciepło, nie padał deszcz. J. F. siedł bliżej lewej strony krawężnika, a jego kolega obok. Z naprzeciwka poruszała się kobieta z wózkiem i chcąc ustąpić jej miejsca, J. i jego kolega postanowili zejść bliżej lewej strony chodnika. Po wyminięciu się z kobietą z wózkiem, J. F. potknął się na zagłębieniu w asfalcie i upadł na prawą stronę ciała. Po zdarzeniu J. G. (1) wziął plecak kolegi i odprowadził go do domu

/dowód: nie kwestionowane co do przebiegu zdarzenia okoliczności wynikające z informacyjnych wyjaśnień małoletniego powoda – k. 130v; zdjęcia miejsca zdarzenia - k. 38 - 89, 126-128, 191-192; zeznania świadka J. G. (1) - k. 91v; zeznania świadka J. B.- k. 92/.

W bardzo krótkim czasie pojawił się obrzęk prawej kończyny górnej i dolegliwości bólowe. Matka J. D. (...) udała się na izbę przyjęć (...) Szpitala (...) w L., gdzie u małoletniego rozpoznano złamanie nadkłykciowe prawego przedramienia i zaopatrzone kończynę w gips na okres około 30 dni.

Przez okres około dwóch tygodni, J. F. nie uczęszczał do szkoły, a ze zwolnienia z zajęć wychowania fizycznego korzystał aż do końca 2012 roku. Pomimo zdjęcia gipsu po około 30 dniach, jeszcze przez kolejne 30 dni małoletni nie mógł pisać, a pierwsze niezdarne próby pisania pojawiły się w czerwcu 2012 roku.

Po usunięciu gipsu zaczęła się odpłatna rehabilitacja z uwagi na zbyt odległy czas oczekiwania na zabiegi rehabilitacyjne w ramach NFZ. Przez około miesiąc, kończyna górna prawa była moczona w soli (...) i wodzie. W związku z leczeniem chirurgicznym i zabiegami rehabilitacyjnym zostały poniesione koszty związane z zakupem temblaka w kwocie 37 zł, soli (...) w kwocie 42,55 zł oraz preparatu M. (...) w kwocie 66,90 zł, których zadaniem było wzmocnienie zabiegów rehabilitacyjnych.

W dniach od 1 do 15 lipca 2012 roku J. F. przebywał na odpłatnym turnusie rehabilitacyjnym w K.. Turnus rehabilitacyjny został zalecony przez lekarzy, ze wskazaniem do jego przeprowadzenia w jak najkrótszym czasie od urazu, co nie było możliwe w ramach NFZ. Koszty związane z pobytem J. F. na turnusie rehabilitacyjnym wyniosły 1.610 złotych, a koszty dojazdu środkami komunikacji publicznej - 116,90 zł.

Leczenie urazu, którego doznał J. F. trwało około 6 miesięcy i obejmowało leczenie chirurgiczne oraz zabiegi rehabilitacyjne. Trwały uszczerbek na zdrowiu został ustalony na poziomie 6%

/dowód: zeznania przedstawiciela ustawowego małoletniego powoda D. D. - k.90v-91,222v-223; zeznania świadka J. B.- k. 92; historia leczenia - k. 24-29; pisemna i ustna uzupełniająca opinia biegłego specjalisty z zakresu chirurgii lek. med. S. S. - k. 206, 221v-222; faktura VAT nr (...)- k. 44; faktury VAT- k. 45-50; zwolnienia – k. 30-31/.

J. F. – przed zdarzeniem z dnia 13 kwietnia 2012 roku – był zrzeszony w (...) Towarzystwie (...) jako tancerz sportowy tańca towarzyskiego, w klasie tanecznej „C w swojej kategorii wiekowej. Zaczął tańczyć w wieku 5 lat i taniec był dla niego bardzo ważny.

Z uwagi na doznane złamanie J. F. miał „przerwę” w zajęciach tanecznych i wyjazdach na turnieje ogólnopolskie oraz międzynarodowe. Nie mógł również wyjechać na obóz sportowy który był organizowany w sierpniu 2012 roku. Zaprzestał także jazdy na rowerze i gry w siatkówkę, do których to zajęć powrócił na wiosnę 2013 roku.

Do tańca towarzyskiego powrócił jesienią 2012 roku, jednakże bez oczekiwanych i spodziewanych efektów, pomimo odbycia dodatkowych szkoleń w szkole tańca w trybie indywidualnym. W połowie 2013 roku zaprzestał kontynuowania tańca i ten stan utrzymuje się do chwili obecnej.

Aktualnie J. F. odczuwa dolegliwości bólowe prawej kończyny górnej w związku ze zmianami pogody, czy długotrwałym pisaniem, bądź treningiem. Towarzyszy mu lęk przed upadkiem. Ruchomość w prawym stawie jest w granicach normy i brak na chwilę obecną przeciwwskazań do uczestniczenia w zajęciach tańca sportowego

/dowód: zeznania przedstawiciela ustawowego małoletniego powoda D. D. - k.90v-91,222v-223; zeznania świadka J. B.- k. 92; opinia biegłego z zakresu chirurgii – k. 206, 221v-222/.

Chodnik, na którym doszło do zdarzenia z udziałem J. F. ciągnie się w pobliżu budynku wielomieszkaniowego położonego przy ul. (...) w L.. Chodnik, na którym doszło do zdarzenia, w dacie zdarzenia miał szerokość około 2,5 - 3 metrów, należał do zasobów Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w L. i był przez nią zarządzany.

W lipcu 2012 roku chodnik na którym doszło do zdarzenia został wyremontowany i wyłożony kostką brukową

/dowód: zeznania przedstawiciela ustawowego małoletniego powoda D. D. - k.90v-91,222v-223; zeznania świadka J. G. (2)- k. 131; zeznania świadka J. G. (1)- k. 91v; zeznania świadka M. Ś. – k.167v-168; dokumentacja fotograficzna – k. 89; pismo z dnia 17 kwietnia 2014 roku wraz z dokumentacją – k. 190-192/.

Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w L., w dacie zdarzenia miała zawartą z (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w Ł. umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w związku z posiadaniem mieniem i zarządzaniem nieruchomościami z sumą gwarancyjną 1.000.000 zł, z okresem ubezpieczenia od 1 stycznia 2012 roku do dnia 31 grudnia 2012 roku. Ubezpieczenie to zostało potwierdzone polisą (...) o nr (...)- (...), a integralną częścią umowy ubezpieczenia były ogólne warunki ubezpieczenia - załącznik nr 1

/dowód: polisa wraz załącznikami- k. 134-154/.

Pismem z dnia 5 czerwca 2012 roku D. D. jako przedstawiciel ustawowy małoletniego J. F., wezwała Spółdzielnię Mieszkaniową (...) w L. do zapłaty kwoty 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia i zwrotu kosztów leczenia. W odpowiedzi na powyższe wezwanie i zgłoszenie szkody, zgłosił się ubezpieczyciel (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł., który pismem z dnia 26 czerwca 2012 roku poinformował o braku podstaw do przyjęcia odpowiedzialności z uwagi na dobry stan techniczny chodnika w miejscu zdarzenia, nie stwarzający zagrożenia pieszych

/dowód: zgłoszenie szkody i wezwanie do zapłaty z dnia 5 czerwca 2012 roku- k. 16-21;dokumentacja z akt szkody – k. 97-128; decyzja z dnia 26 czerwca 2012 roku- k. 95-96/.

Powyższy stan faktyczny, Sąd Rejonowy ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów z dokumentów prywatnych, miarodajność i autentyczność których nie była kwestionowana przez żadną ze stron procesu, stąd też stanowiły one pełnowartościowy materiał dowodowy do poczynienia ustaleń faktycznych w sprawie.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadka J. G. (1) (k. 91v), który w sposób obiektywny i spontaniczny przedstawił przebieg zdarzenia z dnia 13 kwietnia 2012 roku. Zeznania te doskonale korespondują z innymi ujawnionymi dowodami zarówno osobowymi, jak i nie osobowymi (głównie dokumentacją fotograficzną miejsca zdarzenia), dając pełny i konsekwentny obraz przebiegu zdarzenia.

W ocenie sądu miarodajne są również zeznania świadka J. B. (k. 92) babci powoda, która potwierdziła okoliczności, o których zeznał świadek J. G. (1), jak również wskazała fakty dotyczące procesu leczenia małoletniego J. F. i jego zainteresowań.

W świetle całokształtu ujawnionych dowodów nie było również podstaw do kwestionowania miarodajności zeznań przedstawiciela ustawowego małoletniego powoda D. D. (k.90v-91,222v-223). Zeznania te znajdują odzwierciedlenie w innych ujawnionych dowodach zarówno osobowych, jak i nie osobowych (głównie dokumentacji fotograficznej), dając pełny obraz zarówno przebiegu, jak i skutków zdarzenia.

Co do zeznań przesłuchanych na wnioski pozwanego świadków: J. G. (2) (k. 131) i M. Ś. (k. 167v) należy stwierdzić, że były one wiarygodne w takim zakresie, w jakim wskazywały na przynależność części chodnika, na którym doszło do zdarzenia, do zasobów spółdzielni, oględziny miejsca zdarzenia oraz przyznawały jego wyremontowanie w późniejszym okresie. W takim natomiast zakresie, w jakim świadkowie twierdzili, że pęknięcia, wybrzuszenia, czy zagłębienia w spornym chodniku były niewielkie i nie stwarzały zagrożenia pieszych, nie zasługują na podzielenie. Dodać tylko należy, iż ocena stanu nawierzchni chodnika pod kątem jego zagrożenia dla pieszych należy do kompetencji Sądu, nie zaś do świadków.

Sąd w pełni podzielił opinię biegłego z zakresu chirurgii S. S. (k. 206, 221v-222). W ocenie sądu, zarówno podstawowa jak i uzupełniająca opinia biegłego jawią się jako spójne, logiczne i sporządzone przez osobę będącą ekspertem w swojej dziedzinie, zgodnie ze wskazaniami wiedzy specjalistycznej i w oparciu o obowiązujące przepisy, a wnioski z niej płynące nie zostały skutecznie zakwestionowane w toku postępowania sądowego przez żadną ze stron.

Nadmienić tylko należy, iż miarodajnymi do poczynienia ustaleń faktycznych w przedmiotowej sprawie były również okoliczności wynikające z twierdzeń powoda J. F., złożonych w ramach informacyjnego wysłuchania. Strona pozwana nie kwestionowała bowiem w toku postępowania przebiegu samego zdarzenia, ani też okoliczności wynikających z zeznań świadka J. G. (1).

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo jest uzasadnione i zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy podnieść, iż w ramach niniejszego postępowania strona pozwana nie uznawała swojej odpowiedzialności, jednocześnie wskazując, iż powód nie udowodnił aby do zdarzenia doszło na terenie należącym do Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w L., jak też nie udowodnił konkretnych uchybień w zakresie wykonywania należytego nadzoru w przedmiocie utrzymania chodników w stanie zapewniającym bezpiecznie z nich korzystanie. Zarzuty te okazały się jednak bezzasadne.

Przechodząc do oceny zasadności zgłoszonego w pozwie żądania zapłaty zadośćuczynienia i odszkodowania, należy podnieść – iż w kontekście powołanej przez powoda w pozwie podstawy faktycznej – podstawy prawnej tak sformułowanego żądania należy upatrywać w normie art. 415 k.c. w zw. z art. 822 §1, §2 i §4 k.c., a nie zaś normie art. 416 k.c. jak wywodziła strona pozwana.

Powołany przepis art. 415 k.c. przewiduje odpowiedzialność cywilną tego, kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę. Natomiast bezpośrednią podstawę prawną odpowiedzialności pozwanego zakładu ubezpieczeń stanowi przepis art. 822§1 k.c. zgodnie z którym przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zakład ubezpieczeń zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, względem których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo osoba, na rzecz której została zawarta umowa ubezpieczenia, przy czym umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej obejmuje szkody, o których mowa w § 1, będące następstwem przewidzianego w umowie wypadku, który miał miejsce w okresie ubezpieczenia (art. 822§2 k.c.). W przypadku zaś odpowiedzialności cywilnej, uprawniony do odszkodowania może dochodzić roszczenia bezpośrednio od zakładu ubezpieczeń (§ 4 art. 822 k.c.).

W przedmiotowej sprawie nie było sporu co do tego, że Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w L. posiadała ubezpieczenie w zakresie odpowiedzialności cywilnej deliktowej w związku z posiadaniem mienia i zarządzaniem nieruchomościami (por. pkt IV polisy), że do przedmiotowego zdarzenia doszło w okresie ochrony ubezpieczeniowej, jak też, że samo zdarzenie jest objęte ochroną ubezpieczeniową. Spór sprowadzał się natomiast do tego, czy pozwany zakład ubezpieczeń, u którego Spółdzielnia Mieszkaniowa posiadała polisę ubezpieczeniową ponosi co do zasady deliktową odpowiedzialność za skutki zdarzenia z dnia 13 kwietnia 2012 roku.

Przepis art. 415 k.c. normuje podstawową zasadę odpowiedzialności opartej na zasadzie winy sprawcy szkody. Za szkodę odpowiada osoba, której zawinione zachowanie jest źródłem powstania tej szkody, przy czym zdarzeniem sprawczym, w rozumieniu w/w przepisu jest zarówno działanie jak i zaniechanie w sytuacji, gdy wiąże się z ciężącym na sprawcy obowiązkiem czynnego działania i niewykonania tego obowiązku. Jednocześnie czyn sprawcy pociągający za sobą odpowiedzialność cywilną musi wykazywać pewne cechy niewłaściwości postępowania odnoszące się do strony przedmiotowej, określane mianem bezprawności czynu oraz do strony podmiotowej, określanej pojęciem winy w znaczeniu subiektywnym (Gerard Bieniek w: Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga trzecia, Zobowiązania, tom 1, wyd. 6., Warszawa 2006).

Zachowanie jest bezprawne, gdy popada w kolizję z istniejącym porządkiem prawnym, przez który należy rozumieć przede wszystkim nakazy i zakazy wynikające z obowiązujących przepisów prawnych, jak i wytworzone w społeczeństwie zasady współżycia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 1999 r., II CKN 499/98). Bezprawność zaniechania następuje zaś wówczas, gdy istniał nakaz działania (współdziałania), zakaz zaniechania, czy też zakaz sprowadzenia skutku, jaki przez zaniechanie może nastąpić (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 2003 r., V CKN 1681/00).

Dopiero czyn bezprawny może być rozważany w kategoriach winy, przez którą rozumieć należy naganną decyzję człowieka, odnoszącą się do podjętego przez niego bezprawnego czynu. W obszarze deliktów prawa cywilnego rozróżnia się dwie postacie winy to jest winę umyślną i nieumyślną. O ile przy winie umyślnej sprawca ma świadomość szkodliwego skutku swego zachowania się i przewiduje jego nastąpienie, celowo do niego zmierza lub, co najmniej na wystąpienie tych skutków się godzi, o tyle przy winie nieumyślnej (niedbalstwie) sprawca wprawdzie przewiduje możliwość wystąpienia szkodliwego skutku, lecz bezpodstawnie przypuszcza, że zdoła go uniknąć, albo też nie przewiduje możliwości nastąpienia tych skutków, choć powinien i może je przewidzieć. Podkreślić należy, że w ramach odpowiedzialności deliktowej stopień winy ma znaczenie drugorzędne, co oznacza, że sprawca odpowiada w razie istnienia choćby lekkiego niedbalstwa (Gerard Bieniek w: Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga trzecia, Zobowiązania, tom 1, wyd. 6., Warszawa 2006).

Pomiędzy zdarzeniem wywołującym szkodę i samą szkodą konieczne jest nadto zaistnienie związku przyczynowego, bez którego pomimo istnienia uszczerbku odpowiedzialność cywilna deliktowa nie materializuje się w osobie sprawcy szkody. Wreszcie sprawcy szkody należy postawić zarzut nagannego zachowania, a więc musi zaistnieć po jego stronie wina w znaczeniu subiektywnym.

Przenosząc powyższe rozważania na kanwę niniejszej sprawy, należy stwierdzić, iż strona powodowa wykazała istnienie przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej deliktowej po stronie pozwanej, co czyni zgłoszone przez nią żądanie usprawiedliwionym co do zasady.

Zaistnienie odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu czynu niedozwolonego warunkują - jak już wyżej była mowa - trzy podstawowe przesłanki:

- bezprawne zachowanie (działanie lub zaniechanie),
- szkoda (i jej wysokość),
- związek przyczynowy pomiędzy zachowaniem a powstaniem szkody, których wykazanie zgodnie z art. 6 k.c. ciężarem dowodu, obciąża powoda.

W niniejszej sprawie powód udowodnił, iż po jego stronie wystąpiła szkoda na osobie rozumiana jako uszkodzenie ciała i wywołanie rozstroju zdrowia, powstała na skutek potknięcia i upadku w zagłębieniu alejki (chodnika osiedlowego), w następstwie którego doszło do złamania nadkłykciowego prawego przedramienia. Powód – w ocenie Sądu – udowodnił również, iż po stronie Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w L. wystąpiły zaniechania w zakresie utrzymania ciągów komunikacyjnych pieszych w stanie zapewniającym bezpieczne z nich korzystanie. Powód udowodnił także, iż między wspomnianym zaniechaniem, a powstaniem szkody powoda zachodzi adekwatny związek przyczynowy.

Jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego, chodnik osiedlowy, na którym doszło do zdarzenia z udziałem małoletniego powoda, znajdował się na terenie należącym do Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w L. i przez nią był zarządzany. Okoliczności te wynikają z zeznań świadków J. G. (2), M. Ś. oraz pisma Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w L. z dnia 18 kwietnia 2014 roku (k.190). Stosownie zaś do normy art. 1 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 roku, Nr 1222, tekst jednolity) spółdzielnia ma obowiązek zarządzania nieruchomościami stanowiącymi jej mienie lub nabyte na podstawie ustawy mienie jej członków. (...) natomiast to utrzymywanie nawierzchni ciągów komunikacyjnych w należytym stanie, czyli wykonywanie robót konserwatorskich, porządkowych i innych zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa przechodniów, dokonywanie okresowych kontroli stanu nawierzchni chodników pod kątem ich bezpieczeństwa.

Jak słusznie wskazał Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 11 lutego 2014 roku I ACa 835/13 LEX Nr 1455643 „mylnie jest zapatrywanie, iż na gruncie odpowiedzialności deliktowej z art. 415 k.c. konieczne jest wskazanie konkretnego przepisu prawa, który miałby zostać naruszony przez pozwaną, gdyż wystarczające jest wykazanie naruszenia powszechnie uznanych reguł pozanormatywnych”. Zatem bezprawność sprawy polega na naruszeniu ogólnie obowiązujących przepisów lub reguł nie mających postaci normatywnej obowiązujących powszechnie, a więc także nakazów i zakazów wynikających z zasad współżycia społecznego czy dobrych obyczajów. Pojęcie bezprawności na tle art. 415 k.c. należy więc rozumieć szeroko jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym, przez który należy rozumieć nie tylko ustawodawstwo, ale również obowiązujące w społeczeństwie zasady współżycia społecznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2010 roku V CSK 287/09, LEX Nr 786561).

W przedmiotowej sprawie nie ulega wątpliwości, iż Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w L. była zobowiązana do sprawowania należytego nadzoru w przedmiocie utrzymania chodników w stanie zapewniającym bezpieczne korzystanie z nich przechodniów. Z obowiązku tego nie wywiązała się. Jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego, a w szczególności ze złożonej na potrzeby procesu dokumentacji fotograficznej miejsca zdarzenia, chodnik na którym doszło do zdarzenia, był spękany, miał nierówną i nieregularną nawierzchnię, a przy krawężniku „zapadał się do środka”. Utrzymywanie takiego stanu rzeczy i nieprzeprowadzenie naprawy lub wymiany nawierzchni chodnika stanowiło – w ocenie Sądu - zaniechanie spółdzielni mieszkaniowej, za które ponosi ona odpowiedzialność. Stan nawierzchni chodnika mógł stwarzać – w ocenie Sądu – zagrożenie dla korzystających z niego przechodniów, w tym również dzieci. Na nierównej i nieregularnej, miejscami „zapadającej się do środka” nawierzchni chodnika w sposób bardzo łatwy może dojść do potknięcia się i upadku, co też w przedmiotowej sprawie miało miejsce.

Powyższe wskazuje na zawinione bezprawne zachowanie spółdzielni mieszkaniowej, które – wbrew twierdzeniom świadków – nie może być wiązane tylko i wyłącznie z ubytkami w nawierzchni chodnika.

Powyższe uzasadniało więc przyjęcie odpowiedzialności pozwanego zakładu ubezpieczeń za skutki zdarzenia z dnia 13 kwietnia 2012 roku wobec spełnienia wszystkich przesłanek warunkujących tę odpowiedzialność, a wynikających z normy art. 415 k.c. W ocenie Sądu, nie budzi więc w przedmiotowej sprawie wątpliwości ani wina nieumyślna po stronie pozwanej, ani powstanie szkody na skutek zdarzenia z dnia 13 kwietnia 2012 roku, ani też związek przyczynowo skutkowym między zawinionym zaniedbaniem, a powstałą szkodą.

Podstaw prawnych do dochodzenia przez poszkodowanego roszczeń o charakterze majątkowym z tytułu uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia należy upatrywać w normie art. 445§1 k.c. w zw. z art. 444§1 k.c., zaś roszczeń majątkowych z tytułu szkody materialnej w normie art. 444§1 k.c.

Przechodząc do oceny zasadności zgłoszonego w pozwie żądania zapłaty zadośćuczynienia w kwocie 10.000 zł, należy w pierwszej kolejności przytoczyć treść art. 445 § 1 w zw. z art. 444 § 1 k.c., stanowiącego podstawę prawną do dochodzenia roszczeń z tytułu naprawienia szkód nie materialnych. Przepis art. 445 § 1 w zw. z art. 444 § 1 k.c. stanowi, iż w wypadkach przewidzianych w artykule poprzedzającym Sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Spowodowanie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia jest najczęstszą podstawą żądania zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Chodzi tu o krzywdę ujmowaną jako cierpienie fizyczne (ból i inne dolegliwości) i cierpienia psychiczne (ujemne uczucia) przeżywane w związku z cierpieniami fizycznymi lub następstwami uszkodzenia ciała albo rozstroju zdrowia. W literaturze prezentowane jest stanowisko, iż zadośćuczynienie pieniężne ma na celu przede wszystkim złagodzenie tych cierpień. Obejmuje ono wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne, zarówno już doznane, jak i te, które zapewne wystąpią w przyszłości. Ma więc ono charakter całościowy i powinno stanowić rekompensatę pieniężną za całą krzywdę doznaną przez poszkodowanego, mowa jest bowiem o „odpowiedniej sumie tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę”, przyznawaną jednorazowo (G. Bieniek „Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania”, Wydawnictwo Prawnicze – Warszawa 1996, tom I, s. 368).

Zasadność zgłoszonego i dochodzonego w niniejszym procesie przez poszkodowanego żądania zadośćuczynienia pieniężnego jest uzasadniona tym, że wskutek wypadku doznał on cierpień zarówno natury fizycznej, jak i psychicznej. W wyniku zdarzenia z dnia 13 kwietnia 2012 roku dwunastoletni wówczas J. F. doznał złamania nadkłykciowego prawego przedramienia, a doznane obrażenia spowodowały wystąpienie u niego trwałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości 6%.

Następstwem doznanych obrażeń niewątpliwie były cierpienia fizyczne, które towarzyszyły powodowi w trakcie leczenia chirurgicznego, jak i zabiegów rehabilitacyjnych. Cierpienia fizyczne potęgowane były przez cierpienia psychiczne, które wynikały z wystąpienia ograniczeń w realizowaniu i rozwijaniu pasji powoda, jaką był taniec towarzyski oraz innych zajęć sportowych dwunastolatka, jak jazda na rowerze, czy gra w siatkówkę, a które to cierpienia psychiczne utrzymują się do chwili obecnej. Powód wprawdzie powrócił do swoich zainteresowań – tańca towarzyskiego jesienią 2012 roku, jednakże ponad pół roku później zaprzestał tańca towarzyskiego i stan ten utrzymuje się do chwili obecnej. Powodowane jest to lękiem przed upadkiem.

Nie bez znaczenia jest również to, iż u powoda – jak wynika z opinii biegłego sądowego – ruchomość w prawym stawie jest praktycznie w normie, rokowania na przyszłość są dobre i aktualnie z punktu widzenia medycznego nie ma żadnych przeciwwskazań co do rozwijania przez poszkodowanego zainteresowań tańcem towarzyskim, jednakże skutki złamania będzie on odczuwał w przyszłości (przy wysiłku, zmianach pogody) z uwagi na bliźnę kostną. Istotnym zagadnieniem jest także to, iż zdarzenie dotyczyło 12-letniego chłopca, a więc osoby bardzo młodej.

Zadośćuczynienie przewidziane normą art. 445§1 k.c. obejmuje swoim zakresem nie tylko fizycznie odczuwalne cierpienia, ale również, pozostające w związku ze zdarzeniem powodującym szkodę, cierpienia psychiczne wyrażające

się między innymi w pozbawieniu samodzielności, ograniczeniu aktywności życiowej, konieczności zmiany trybu życia, strachu przed poważnymi zabiegami leczniczymi, a nawet w obawie o swoją przyszłość (między innymi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2002 roku, V CKN 909/00, lex nr 56027; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2000 roku, II CKN 1119/98, lex nr 50884; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 08 lutego 2006 roku, I ACa 2131/05, lex nr 194522; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 01 lutego 2005 roku, III APa 9/04, OSAB 2005/2/40).

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd uznał oparte na art. 445§1 w zw. z art. 444§1 k.c. roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia pieniężnego za uzasadnione co do istoty.

Na wstępie podnieść należy, iż przepisy kodeksu cywilnego nie zawierają żadnych kryteriów, jakie należy uwzględniać przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego, ponieważ wypracowała je judykatura, a w szczególności Sąd Najwyższy.

Zadośćuczynienie z art. 445§1 k.c. ma przede wszystkim charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Wysokość ta nie może być jednak nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy i aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa, a więc powinna być utrzymana w rozsądnych granicach (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 1962 roku, 4 CR 902/61, OSNCP 1963 rok, nr 5, poz. 107; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 1965 roku, I PR 203/65, OSPiKA 1966 rok, poz. 92; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1985 roku, II CR 94/85, lex nr 8713; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2000 roku, II CKN 1119/98, lex nr 50884; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2001 roku, III CKN 427/00, lex nr 52766).

Mając na uwadze powyższe należy podkreślić, iż mimo, że zadośćuczynienie powinno być utrzymane w rozsądnych granicach to nie może być to symboliczna kwota, ale musi stanowić odczuwalną ekonomicznie korzyść majątkową.

Przy określaniu wysokości zadośćuczynienia należy przede wszystkim uwzględnić rodzaj i rozmiar ujemnych skutków wypadku, wiek poszkodowanego oraz czas trwania i intensywność cierpień fizycznych i negatywnych doznań psychicznych. Potwierdzeniem powyższego jest między innymi wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 stycznia 2006 roku, według którego przy ocenie słuszności zadośćuczynienia Sąd powinien przede wszystkim brać pod uwagę nasilenie cierpień, długotrwałość choroby, rozmiar kalectwa, trwałość następstw zdarzenia oraz konsekwencje uszczerbku na zdrowiu w dziedzinie życia osobistego i społecznego (I ACa 1983/04, lex nr 186503, teza 2).

Zadośćuczynienie powinno być również środkiem pomocy dla poszkodowanego i pozostawać w odpowiednim stosunku do rozmiarów krzywdy i szkody niemajątkowej.

Mając na uwadze wymienione powyżej kryteria ustalania wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, a z drugiej strony – powołany wyżej rodzaj, rozmiar, czas trwania cierpień fizycznych i psychicznych oraz wiek powoda, Sąd uznał za uzasadnione przyznanie powodowi kwoty dochodzonej pozwem, to jest kwoty 10.000 zł, jako adekwatnej do doznanych cierpień fizycznych i psychicznych w związku ze zdarzeniem z dnia 13 kwietnia 2012 roku. Przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia należało również wziąć pod uwagę to, że co do zasady kompensuje ono krzywdę w całości, to jest za okres miniony i na przyszłość, co potwierdza uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1967 roku, zgodnie z którą prawomocne zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę doznaną w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia wyłącza – mimo pogorszenia się stanu zdrowia poszkodowanego – przyznanie mu dalszego zadośćuczynienia poza już zasądzonym w związku z podstawą poprzedniego sporu; nie wyłącza jednak przyznania poszkodowanemu odpowiedniej sumy w razie ujawnienia się nowej krzywdy, której nie można było przewidzieć w ramach podstawy poprzedniego sporu (III PZP 37/67, OSNCP 1968/7/113). Przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia, Sąd nie stracił również z pola widzenia okoliczności, że biegły sądowy z zakresu chirurgii ustalił wysokość trwałego uszczerbku na zdrowiu na poziomie 6%, co stanowi jeden z mierników ustalania rozmiaru zadośćuczynienia, ale nie jedyny.

Uzasadnione co do zasady, jak też udowodnione co do wysokości okazało się także roszczenie powoda o zapłatę odszkodowania w wysokości 1.873,35 zł, podstawy prawnej którego należy upatrywać w normie art. 444§1 k.c. Żądanie

to zostało wykazane dołączonymi do pozwu fakturami VAT, jak też wnioskami płynącymi z opinii biegłego sądowego z zakresu chirurgii wskazującymi na celowość i zasadność ich poniesienia.

Koszty związane z nabyciem temblaka za cenę 37 zł oraz soli (...) i preparatu M. (...) za łączną kwotę 109,45 zł uzasadnione były tokiem leczenia chirurgicznego oraz zabiegów rehabilitacyjnych (środki w/w miały wzmocnić zabiegi rehabilitacyjne). Matka małoletniego powoda z własnych środków sfinansowała koszty dojazdu i pobytu małoletniego powoda na turnusie rehabilitacyjnym w K. w dniach od 1 do 15 lipca 2012 roku (por. faktura VAT nr (...) na kwotę 1.610 zł – k. 44 oraz udokumentowane wydatki związane z dojazdem na turnus rehabilitacyjny a następnie powrotem z turnusu w kwocie 116,90 zł – k. 45). Wprawdzie udokumentowane wydatki związane z dojazdem na turnus przenosiły kwotę zgłoszoną przez powoda, jednakże Sąd związany jest wysokością dochodzonej pozwem kwoty.

Z ustnych wyjaśnień biegłego specjalisty lekarza chirurgii S. S. wynika, że taki turnus rehabilitacyjny był jak najbardziej wskazany, w jak najkrótszym czasie celem powrotu małoletniego powoda do sprawności, a środki zakupione przez matkę były celowe z punktu widzenia leczenia chirurgicznego oraz zabiegów rehabilitacyjnych. Jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego, czas oczekiwania na udział w zaleconym powodowi turnusie rehabilitacyjnym w ramach NFZ wynosił 4-5 miesięcy, przy czym matka powoda przy wyborze oferty, starała się wybrać ofertę możliwie jak najbardziej korzystną cenowo spośród dostępnych na rynku. Okoliczności te nie zostały w sposób skuteczny zakwestionowane w ramach postępowania sądowego.

Od tak zgłoszonej kwoty powód dochodził ustawowych odsetek z tytułu opóźnienia, poczynając od dnia 17 lipca 2012 roku (to jest od dnia doręczenia przedstawicielowi ustawowemu powoda decyzji odmownej z dnia 26 czerwca 2012 roku, por. k. 23) do dnia zapłaty. Żądanie ustawowych odsetek z tytułu opóźnienia znajduje swoje uzasadnienie w normie art. 481§ 1 i §2 k.c. zgodnie z którą w razie opóźnienia się dłużnika ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może dochodzić od niego odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego w sposób bezsporny wynika, że szkoda została zgłoszona przez przedstawiciela ustawowego powoda pismem z dnia 5 czerwca 2012 roku, doręczonym spółdzielni mieszkaniowej w dniu 6 czerwca 2012 roku, przy czym spółdzielnia przekazała zgłoszenie szkody pozwanemu zakładowi ubezpieczeń w dniu 20 czerwca 2012 roku. W myśl art. 817§1 k.c. zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni, licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego zawiadomienia o szkodzie. Zgodnie zaś z normą art. 817§2 k.c. w przypadku gdyby wyjaśnienie w terminie 30 dni okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni licząc od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, jednakże bezsporną część odszkodowania zakład ubezpieczeń powinien spełnić w terminie wynikającym z art. 817§1 k.c.

Pismem z dnia 26 czerwca 2012 roku, doręczonym przedstawicielowi ustawowemu powoda w dniu 17 lipca 2012 roku, zakład ubezpieczeń odmówił przyjęcia odpowiedzialności i wypłaty odszkodowania, a powództwo zostało wytoczone dopiero w dniu 14 sierpnia 2013 roku, a więc po ponad roku od odmowy przyjęcia odpowiedzialności. W tych okolicznościach – w ocenie Sądu – w sytuacji gdy przedstawiciel ustawowy małoletniego powoda wytoczył powództwo po ponad roku od decyzji odmownej zakładu ubezpieczeń, nie jest zasadnym dochodzenie odsetek z tytułu opóźnienia w spełnieniu świadczenia również za okres „bezczynności poszkodowanego”.

Te zaś okoliczności powodują, iż zasadnym jest dochodzenie odsetek jednakże nie od dnia 17 lipca 2012 roku, ale od dnia 15 października 2013 roku, tj. upływu 14 dni licząc od daty doręczenia pozwanemu odpisu pozwu w dniu 30 września 2013 roku, na podstawie art. 455 k.c., a więc niezwłocznie po wezwaniu do spełnienia świadczenia (Sąd przyjął w przedmiotowej sprawie termin 14 dniowy na spełnienie świadczenia, jak termin niezwłoczny).

Zatem co do żądania zapłaty odsetek od kwoty zadośćuczynienia i odszkodowania za okres od dnia 17 lipca 2012 roku do dnia 14 października 2013 roku powództwo podlegało oddaleniu jako nieuzasadnione.

Rozstrzygnięcie w zakresie kosztów procesu uzasadnione jest normą art. 100 zdanie 2 k.p.c., bowiem strona powodowa uległa swoim żądaniom tylko w nieznaczącej części.

W toku niniejszego procesu powód poniósł koszty procesu w łącznej kwocie 2.417 zł (17 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa i 2.400 zł – koszt wynagrodzenia pełnomocnika powoda znajdujący uzasadnienie w § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów niepłatnej pomocy prawnej udzielonej z urzędu - Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zmianami). Z uwagi na treść art. 100 zdanie 2 k.p.c. pozwany obowiązany jest zwrócić powodowi koszty procesu w pełnej wysokości, tj. 2.417 zł.

Rozstrzygnięcie w zakresie nakazania pobrania od strony pozwanej jako przegrywającej sprawę na rzecz Skarbu Państwa nieuiszczonej przez powoda opłaty od pozwu w wysokości 594 zł, od ponoszenia której został zwolniony oraz wydatków wyłożonych tymczasowo z sum budżetowych Skarbu Państwa w kwocie 418 zł, uzasadnia norma art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zmianami) w zw. z art. 100 zdanie 2 k.p.c.

Z tych wszystkich względów oraz na mocy powołanych wyżej przepisów orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.